

sicart no existeix: és un mot fantasma degut a un malentès d'OPou «*sicart*: pygargus» (ThPu., 55, citat entre *rat de herminis* i *tap*, en el cap. *bèsties salvatges*), per haver llegit (en la frase «l'endemà lo rey cavalcà e anà-ss-e-n al bosch si quart», de *Lo Fill del Senescal d'Egipte*, NCl. XLVIII, 135), *boch siquart* en lloc de *boch si quart* 'se n'anà al bosc amb altres 3 cavallers', com si fos 'anà (a la caça) del boc isard': OPou no coneixia l'arcaica locució *si quart*. Aquest suposat *sig(u)art* no té, doncs, cap fonament, i s'ha d'eliminar dels estudis lexicals catalans. — ³ Bera-Mendizábal, en llur suplement, citen un *basardi* (que no figura en Azkue), evidentment compost de *baso* 'desert, bosc, precipi' amb *ardi* 'ovella'. Però abans de pendre seriosament aquest mot, el lingüista necessitaria que se'n confirmés l'existència. Ens dóna dret a l'escepticisme, entre altres raons, el fet que ja no hi ha isards, o amb prou feines n'hi queda cap, en el territori pirinenc de llengua basca. És veritat que Bonaparte, Iribarren, i el Supl. d'Azkue, diuen que aquells reben el nom de *sarrio* al Roncal, Zaraitze i l'Àezkoa; i Bonaparte (BSVAP XIV, 15.414), que disposà en el Roncal d'informació de primera mà, el nom roncalès que li dóna és *basaintz*, pròpiament 'cabra de cingleres', format amb *aintz* 'cabra'. Tampoc no assenyala res d'això Mitxelena en la nota de BSVAP XIII, 495, que dedica al meu article *sarrio* del DCEC, nota a la qual remeto perquè aporta encara algun detall d'interès. — ⁴ Sense pronunciar-me, faré observar que entre les proves que addueix Azkue, no n'hi ha cap que no sigui equívoca. *Izarraitz* a Guipúscoa podria ser 'roca de l'estrella', nom al·lusiu a l'aparició de l'estel de l'alba (recordem els nostres *Puig de Gallicant* i anàlegs); que el poble alabès de *Izarra* sigui molt elevat no prova que el seu nom no pugui significar 'l'estel' o 'el senyal', i pel que fa a l'*Izarra* de Navarra ja admet el mateix Azkue que *Estella* n'és la traducció romànica, fundada en el ll. STELLA. — ⁵ A res d'això no fa referència el llibre del turista Armand Praviel, citat aquí per Giese (en va me'l vaig llegir a Chicago, el 1955). Dubto que aquest pugui pensar en l'«épais bouquet de poils noirs» que protegeix la lleugera prominència que apareix a l'edat de dos mesos en el crani de l'animal, i de la qual surten més tard les banyes, segons la detallada i tècnica descripció del cos i els costums de l'isard publicada per l'erudit pireneista Maurice Gourdon («Bulletin d'Histoire Naturelle» de Tolosa, 1880; Emm. Brousse fill, *La Cerdagne française*, pp. 25-8). Però comencem perquè això no es troba en la bèstia adulta. Per completar el descàrrec de consciència m'ho vaig fer descriure de nou per un veterà caçador d'isards, el 1959, a Aós (l'alta vall entre Vall Ferrera i Andorra), que em dictà els mots: «los isards, al costat de la banya, hi tenen una cosa sense pèl, una *plapeta* <clapeta> petita com l'ungha del polze, de carn *sofla* <'flonja'>, i diuen que és l'orella més fina que tenen». És clar que ni a una cosa ni a l'altra els convé el nom d'«es-

tel'. I és que, en realitat, la idea de Giese no és tal idea ni és d'ell, sinó interpretació d'una espècie d'etimologia popular disfressada que va inserir, el capità francès Duvoisin, en el seu vocabulari basc manuscrit (i reportada per Azkue): «*izardun*: animal qui porte une étoile au front». Però Duvoisin era un creador incorregible de neologismes (cf. el sever judici que en feia el mateix Azkue a la p. XIX del seu dicc.), ple d'obsessions pseudo-etimològiques, i ni Azkue ni Lhande van trobar confirmació de l'existència real d'aqueix mot (que Lhande suposa aplicable a un cavall). Es tracta, doncs, d'una fabricació indigna de tot crèdit. El que sí que recullen Lhande i Azkue és l'acc. secundària (laboriana segons ells) d'*izar* (estrella) «*écusson d'où partent les poils*»; ara bé, també això es funda en un pasatge del mateix Duvoisin, en el *Laborantzako Liburua* (publ. a Baiona, 1892), però en aquest text l'aplica a una vaca *esnaldun* o sigui 'lletera'. Aquest pasatge, que Duvoisin va improvisar en la seva traducció d'aquell llibre d'agricultura, és el que degué donar-li la idea de formar el seu *izardun* (amb el mateix sufix *-dun* que *esnaldun*), com a pretès ètimon d'*isard*. Que Hesiqui en el seu diccionari grec parli d'unes cabres (*αἴγες*) adornades amb l'epítet de *κῆλαδες* perquè porten uns senyals (*κῆλα*) en el front, no ens ensenya res pel que fa a l'isard. — ⁶ No sense afegir-hi (nota 2) el disbarat impossible que el pretès *sicart* s'hagi de llegir *sigart* = *isart*, que s'ho arregla per atribuir-me falsament a mi, a base d'una cita tergiversada. Falta d'honestetat científica que fa escriuir. — ⁷ No menys rebutjable em sembla l'explicació de Bertoldi de la *-d* catalana, pel sufix basc *-di*, car estimo que la cosa primària és sempre el consonantisme *-RR-* i no pas *-RD-*. No em vull oposar per ara al supòsit que *-di* hagi servit com a sufix d'adjectius, amb tot i que el que assumeix aquesta funció normalment és *-ti* (canviat en *-di* només darrere *n* i *l*, però no darrere de *r*, segons les dades d'Azkue: *adurti*, *negarti*, *gezurti*, *bildurti*), mentre que *-di* és sufix col·lectiu (*arantzadi*, *lizardi* etc., el qual solament es canvia en *-ti* quan precedeixen *s* o *z*). ¿Que tots dos fossin un sol sufix en l'origen? Qui sap? Però se n'haurien de trobar proves, i la que en dóna Bertoldi no val: *izurdi* 'espècie de dofí' que ell interpreta «cetaceo pieghevole», derivat de *izur* «dobladillo, pliegue»: Azkue només porta *izurda*, *izurde*, i analitza més planerament «cerdo (*irde*) de mar (*iz*)». Com que en realitat *iz* 'mar' és imaginari, Mitxelena afirma que *izurda* està per *gizurde*, compost amb *giza* 'home': i a això ens atindrem. — ⁸ Una altra possibilitat, que no em sembla convincent en la forma que he abastat a donar-li, però en alguna altra forma no podem excloure-la de futures recerques. No hi ha dubte que és antic el basc comú *akerr* 'boc', puix que d'aquí vénen el compost *ake-larre* 'aplec de bruixes en el prat del Gran Boc satànic', el basc dial. *aketo* «cabrón pequeño», i el pre-romà hispànic *EKÓTO, -OTE, > cast. *igüedo* 'boc' (i el més insegur port.